

A large, dense crowd of people is gathered outdoors, likely for a religious event. In the center of the crowd, a man in a white papal cassock is visible, surrounded by people reaching out towards him. The scene is filled with people of various ages and backgrounds, many with their hands raised in a gesture of devotion or prayer. The background shows a building with a doorway.

Audiëntie van de Heilige Vader Franciscus
aan Gemeenschap en Bevrijding
bij gelegenheid van de honderdste geboortedag
van don Luigi Giussani

15 oktober 2022, Sint-Pietersplein

**'LAAT DEZE HEILIGE PROFETISCHE
EN MISSIONAIRE RUSTELOOSHEID
IN JULLIE HARTEN BRANDEN'**

Don Giussani is vader
en leermeester geweest,
hij is dienaar geweest
van alle vormen
van menselijke onrust
en situaties die hij tegenkwam
bij zijn pedagogische
en missionaire passie

Franciscus

Openingsgroet van **Davide Prosperi**

Voorzitter van de Fraterniteit van Gemeenschap en Bevrijding

Heilige Vader, we zijn u oneindig dankbaar dat u ons volk wilt ontvangen op dit prachtige plein dat ons terugvoert naar onze vele ontmoetingen met de pausen, van de heilige Paulus VI en de heilige Johannes Paulus II tot Benedictus XVI en u, paus Franciscus.

Tijdens de audiëntie die u ons op 7 maart 2015 verleende, bedankte u don Giussani voor het goede dat u middels de overweging van zijn geschriften van hem ontvangen had, en beval u ons aan om geen 'aanbidders van zijn as te zijn maar zijn vuur levend te houden'. Don Giussani heeft in de levens van duizenden mannen en vrouwen echt een vuur aangestoken, het vuur doorgegeven dat de Heilige Geest is, vuur van de kennis van Christus en van de mens. Dit vuur is ook zeventien jaar na zijn dood nog springlevend, zoals na deze groet van mij, twee ervaringen die we uit vele gekozen hebben, ons zullen vertellen.

U, Heilige Vader, hebt zich niet beperkt tot een aanbeveling, maar u hebt ons de afgelopen jaren geholpen, vooral middels het Dicasterie voor de Leken, het Gezin en het Leven – dat wij bedanken voor zijn geduldige en vaderlijke begeleiding – een nieuwe missionaire impuls te bedenken en te beginnen, een nieuwe levensbladzijde in onze geschiedenis. Als voorzitter van de Fraterniteit wil ik u verzekeren, Heilige Vader, dat wij, samen met de andere verantwoordelijken en de hele beweging, met grote aandacht de aanwijzingen van de Heilige Stoel volgen, opdat het charisma dat de Heilige Geest aan don Giussani gegeven heeft voor het welzijn van de hele Kerk, steeds nieuwe vruchten mag voortbrengen. En vandaag zijn wij hier, vol dankbaarheid en vreugde over uw uitnodiging, om u te vragen hoe wij nog meer kunnen bijdragen aan de vernieuwing die de Kerk onder uw vaderlijke leiding doorvoert.

We bevinden ons in het honderdste Geboortjaar van don Giussani. Deze gelegenheid heeft aanleiding gegeven tot tal van initiatieven, bevorderd met de bedoeling onze blik te verruimen tot die periferieën van de wereld en van de ziel waarop u onze aandacht heeft gevestigd. Het is waar, er is veel verlatenheid, er zijn veel drama's in de harten van de mensen en tegelijkertijd is er, bewust of onbewust, een oneindige verwachting van Christus, die de diepe reden onthult waarom de Heer in don Giussani aan de hele Kerk een getuige heeft willen geven van Christus' dorst naar de mens en van de dorst van de mens naar Christus. Juist op dit plein besloot don Giussani zijn toespraak voor Johannes Paulus II, bij gelegenheid van de eerste mondiale ontmoeting van de kerkelijke bewegingen, op Pinksteren 1998, met de woorden: 'De ware hoofdrolspeler van de geschiedenis is de bedelaar: Christus die bedelt om het hart van de mens en het hart van de mens dat bedelt om Christus'.

De twee getuigenissen die nu volgen zijn bedoeld als een teken van de vitaliteit van wat don Giussani met zijn totale ja tegen Christus, heeft voortgebracht.

Nogmaals dank, Heilige Vader, voor uw vaderschap, uw welkom, voor de woorden die u tot ons zult richten en voor uw zegen.

Getuigenis **Rose Busingye**

Heiligheid, ik ben hier omdat ik een dochter ben, en daarom kan ik u niet anders aanspreken dan als een vader die mij leidt. Vaderschap in het geloof is wat mij voor Christus, en dus voor de Kerk, heeft gewonnen.

Ook ik heb, vanuit Afrika, de grote familie van de Kerk ontmoet via de blik van don Giussani, die mij leerde mezelf te ontdekken door de erkenning van een mysterieuze Aanwezigheid. Een Aanwezigheid die mettertijd steeds meer de onmiskenbare trekken aangenomen heeft van het gelaat van Christus, binnen het gezelschap van Gemeenschap en Bevrijding. Mijn inhoud is Christus. 'Ik ben U die mij nu maakt.'

Voordien hield ik van een Jezus die niets met mij te maken had, die niets te maken had met mijn kleinheid; maar toen ik don Giussani ontmoette, ontdekte ik de liefdevolle omhelzing van Christus waardig te zijn. Ik ben niets, maar tot in het diepste van mezelf geliefd.

Ik ben verpleegkundige en werk met vrouwen die lijden aan aids, in de sloppenwijken van Kampala, waar de armoede enorm is. Ik heb altijd gewenst dat ook zij, in hun toestand, konden ontdekken dat ze door Christus geliefd en gewild zijn. Zo herontdek ik dat ik de eeuwige liefde van God meedeel, zelfs door een patiënt een eenvoudige injectie te geven. Zo hebben in al deze jaren mijn arme, zieke, in de ogen van de meesten beklagenswaardige broeders en zusters ontdekt dat doordat zij van Christus zijn, alles van hen is, hun kinderen, hun echtgenoten, het stenen houxen van de ochtend tot de avond – wat hun werk is – de scholen die ze voor hun kinderen gewenst en gebouwd hebben. Deze moeders verlangen dat niemand zich alleen of verlaten voelt.

Daarom wilden zij in 2005, toen ze hoorden hoeveel mensen er getroffen waren door de ramp die de orkaan Katrina in de Verenigde Staten veroorzaakt had, de hele opbrengst van hun wekenlange steenhouwwerk doneren om Amerikaanse

gezinnen te helpen. Deze straatarme Oegandese zusters van ons wilden Amerika helpen steunen: caritas is niet berekenend. Om dezelfde reden begonnen ze, toen ze hoorden over de oorlog in Oekraïne, onmiddellijk het weinige te geven wat ze hadden. Het geld dat ze inzamelden beschreven ze als een paar arme tranen die ze aanboden aan het hart van God, opdat Hij hun harten en de harten van degenen die oorlog voerden, kon bekeren. Ze kijken naar de paus, hun vader, bij wie ze zich vrij voelen om te huilen tegenover dit kwaad.

Zoals don Giussani mij eens zei: ‘Met de vorm zelf van je roeping, als *memor Domini*, roep je in de menigte, naar iedereen, dat Christus de betekenis is van alles. Dat het Christus is die redt.’

Ik schaam me niet om zo tegen u te spreken, want tijdens heel uw pontificaat sprak en spreekt u altijd over Christus op een manier die samenvalt met mijn leven, en daarom voel ik mij uw dochter. Dank u wel.

Getuigenis **Hassiny Houari**

Heiligheid, de eerste keer dat ik bij Portofranco kwam, een Centrum voor gratis studiehulp voor scholieren – ontstaan in Milaan en nu verspreid over veertig steden in Italië – was ik vijftien en had ik hulp nodig voor mijn Engels.

Het eerste wat me trof was dat ik in m'n eentje een intakegesprek kreeg en tegen vreemden moest zeggen wie ik was. Maar het maakte me rustig dat er een foto van Johannes Paulus II hing die een oude man kuste. Ik zei zelfs tegen mezelf: 'Wat goed van deze mensen dat ze een foto van de paus hebben hangen die een oude man kust!' Dat beeld maakte dat ik me ontspande, want ik hield van de paus die in Marokko geweest was, het land waar mijn moeder vandaan kwam, en een persoon was die voor mij de vrede vertegenwoordigde.

Na dat gesprek begon ik naar Portofranco te komen en al snel bracht ik er elke middag door. Ik had er vrienden gevonden met wie ik over alles kon praten en die dezelfde vragen hadden over het leven als ikzelf. Op zekere dag nodigden ze me uit voor een vakantie in de bergen.

Tijdens die vakantie heb ik voor het eerst in m'n leven begrepen dat ik niet in de steek gelaten was, ook al had mijn vader ons verlaten toen ik zeven was.

Na een wandeling in de bergen vroeg don Giorgio Pontiggia, die de vakantie leidde, ons: 'Hoe was de wandeling?', en wij: 'Mooi!'; en hij: 'Waarom was het mooi?' Niemand wist een antwoord te geven. Op zeker moment zei don Giorgio: 'Zelfs met de vereende krachten van jullie allemaal, zouden jullie nog geen steentje van die berg kunnen maken, nog geen bloempje dat tegen de rots groeit... de enige die dat kan is GOD'. Toen hij op die manier 'GOD' zei, dacht ik: 'Bestaat hij dan echt?' Op dat moment voelde ik mijn hart barsten en zei ik 'God' met alles wat ik was. Het leek me logisch dat Hij het was. Alsof degene op wie ik in mijn leven wachtte, bestond, zo vaderlijk en zo aanwezig leek hij! Niet iemand om bang voor te zijn, die mijn kwaad en mijn beperktheden veroordeelt, maar iemand die voor mij zelfs het bloempje tegen de rotswand gemaakt heeft.

Ik zal die dag nooit vergeten, het was in juni 2009. Sindsdien ben ik een weg begonnen om God, dat wil zeggen de Vader, te kennen, en om mezelf te kennen.

Eenmaal op de universiteit ging ik Talen en Internationale Betrekkingen studeren. Ik ben afgestudeerd in Engels en Arabisch. Engels, dat juist het vak was waarvoor ik naar Portofranco gegaan was; Arabisch, dat ik niet sprak, ook al was ik zelf Arabisch. Zoals een vriend tegen me zei, het is echt zo dat ‘wanneer je God ontmoet, Hij je heel je geschiedenis laat omhelzen’.

Ook mijn moeder is heel dankbaar voor deze plek: uitgenodigd voor een bijeenkomst, zei ze over Portofranco: ‘Voor mij was het als een echtgenoot, want het heeft me geholpen mijn dochter op te voeden’.

Mettertijd heb ik ontdekt dat die oude man die door Johannes Paulus II op het voorhoofd gekust werd, don Giussani was. Zijn charisma heeft mij begeleid en vergezelt me op de weg van het leven. Een groot geschenk; ook al heb ik hem nooit persoonlijk ontmoet, hij is een instrument van God geweest in mijn leven, omdat hij mij laat opbloeien! Dank u wel.

Toespraak van de Heilige Vader **Franciscus**

Beste broeders en zusters, goedemorgen en welkom!

Jullie zijn in groten getale gekomen, vanuit Italië en verschillende andere landen. Jullie beweging heeft haar vermogen tot samenbrengen en mobiliseren niet verloren. Ik dank jullie dat jullie je verbondenheid met de Apostolische Stoel en je genegenheid voor de paus wilt laten zien. Ik dank de voorzitter van de Fraterniteit, prof. Davide Prosperi, evenals Hassina en Rose, die zojuist hun ervaringen gedeeld hebben. Ik groet de kardinaal-prefect, kardinaal Farrell, en de overige aanwezige kardinalen en bisschoppen.

We zijn bij elkaar vanwege de honderdste geboortedag van monseigneur Luigi Giussani. En dat doen we met een dankbaar hart, zoals we gehoord hebben van Rose en Hassina. Ik spreek mijn persoonlijke dankbaarheid uit voor het feit dat het mij, als priester, als jonge priester, goed gedaan heeft enkele van don Giussani's boeken te overwegen; en ook als universele Herder ben ik dankbaar, voor alles wat hij overal heeft weten te zaaien en uitstralen voor het welzijn van de Kerk. En hoe zouden zij die zijn vrienden, zijn kinderen en zijn leerlingen geweest zijn, hem niet met ontroerde dankbaarheid gedenken? Dankzij zijn hartstochtelijk priesterlijk vaderschap in het meedelen van Christus, zijn zij gegroeid in het geloof als een geschenk dat het leven zin, menselijke weidsheid en hoop geeft. Don Giussani is vader en leermeester geweest, hij is dienaar geweest van alle vormen van menselijke onrust en situaties die hij tegenkwam bij zijn pedagogische en missionaire passie. De Kerk erkent zijn opvoedkundige en theologische genialiteit, die zich ontvouwde vanuit een charisma dat de Heilige Geest hem gegeven heeft tot 'nut van het algemeen'. Het is geen pure nostalgie die ons ertoe brengt om dit eeuwfeest te vieren, maar de dankbare gedachtenis van zijn aanwezigheid: niet alleen in onze biografieën en onze harten, maar in de gemeenschap van de heiligen, vanwaaruit hij voor al de zijnen voorspreker is.

Het is geen pure nostalgie die ons ertoe brengt om dit eeuwfeest te vieren, maar de dankbare gedachtenis van zijn aanwezigheid

Franciscus

Ik weet, beste vrienden, broeders en zusters, dat overgangperiodes, wanneer de vader en stichter niet meer fysiek aanwezig is, verre van gemakkelijk zijn. Veel katholieke stichtingen in de geschiedenis kunnen hierover meepraten. We moeten *padre Julián Carrón* bedanken voor zijn dienstwerk als leider van de beweging in deze periode en omdat hij het roer van de *communio* met het pontificaat stevig vastgehouden heeft. Toch hebben zich ook ernstige problemen voorgedaan, verdeeldheden, en zeker ook een verarming in de aanwezigheid van een zo belangrijke kerkelijke beweging als Gemeenschap en Bevrijding, waarvan de Kerk, en ikzelf, meer verhoppen, veel meer. Tijden van crisis zijn tijden om jullie buitengewone geschiedenis van *caritas*, cultuur en missie te recapitulieren; het zijn tijden om kritisch te onderscheiden wat het vruchtbare potentieel van het charisma van don Giussani beperkt heeft; het zijn tijden van vernieuwing en nieuw missionair elan, in het licht van het huidige moment van de Kerk alsmede van de noden, het lijden en de hoop van de hedendaagse mensheid. De crisis laat ons groeien. Ze mag niet gereduceerd worden tot conflict, dat vernietigt. Een crisis laat groeien.

Zonder twijfel bidt don Giussani voor de eenheid in alle geledingen van jullie beweging; zonder twijfel. Jullie weten heel goed dat eenheid niet hetzelfde is als eenvormigheid. Wees niet bang voor verschillende gevoeligheden en voor confrontatie op de weg van de beweging. Dat heb je met een beweging waarin alle betrokkenen geroepen zijn het ontvangen charisma persoonlijk te beleven en er op een medeverantwoordelijke manier in te delen. Iedereen beleeft het oorspronkelijk en tevens in gemeenschap. Dit is wel belangrijk: dat de eenheid sterker is dan de verstrooiende krachten of het nadragen van oude tegenstellingen. Eenheid met degenen die de beweging leiden, eenheid met de Herders, eenheid in het aandachtig volgen van de aanwijzingen van het Dicasterie voor de Leken, het Gezin en het Leven, en eenheid met de paus, die de dienaar is van de gemeenschap in waarheid en liefde.

Verdoe jullie kostbare tijd niet met geklets, wantrouwen en tegenstellingen. Alsjeblieft! Verdoe jullie tijd niet!

Nu wil ik enkele aspecten van de rijke persoonlijkheid van don Giussani in herinnering roepen: zijn *charisma*, zijn roeping als *opvoeder*, zijn *liefde voor de Kerk*.

1

Don Giussani als *charismatische mens*. Hij was zeker een man met een groot persoonlijk charisma, in staat om duizenden jongeren aan te trekken en hun hart te raken. We kunnen ons afvragen: waar kwam zijn charisma vandaan? Het kwam voort uit iets wat hij zelf had meegemaakt: als jongen van pas vijftien jaar was hij overdonderd door de ontdekking van het mysterie van Christus. Hij had – niet slechts met zijn verstand maar met zijn hart – aangevoeld dat Christus het éénmakende centrum is van de hele werkelijkheid, het antwoord op alle menselijke vragen, de verwezenlijking van elk verlangen naar geluk, goedheid, liefde en eeuwigheid dat aanwezig is in het mensenhart. De verbazing en de fascinatie van deze eerste ontmoeting met Christus hebben hem nooit meer losgelaten. Zoals de toenmalige kardinaal Ratzinger bij zijn begrafenis zei: ‘Don Giussani hield de blik van zijn leven en zijn hart altijd gericht op Christus. Zo begreep hij dat het christendom geen intellectueel systeem is, geen pakket dogma’s, geen moralisme, maar een ontmoeting; een liefdesverhaal; een gebeurtenis.’ Hier ligt de wortel van zijn charisma.

Don Giussani heeft herten aangetrokken, overtuigd en bekeerd omdat hij aan anderen doorgaf wat hij na zijn fundamentele ervaring in zich droeg: een passie voor de mens en een passie voor Christus als vervulling van de mens. Veel jonge mensen zijn hem gevolgd, omdat jonge mensen een sterke intuïtie hebben. Wat hij zei, kwam uit zijn levenservaring en zijn hart, en daarom wekte hij vertrouwen, sympathie en interesse.

’ Waar kwam zijn charisma vandaan?
Het kwam voort uit iets wat hij zelf
had meegemaakt: als jongen van pas
vijftien jaar was hij overdonderd door de
ontdekking van het mysterie van Christus

Franciscus

Jullie voorzitter zei dat jullie je ervoor inzetten om het aan don Giussani ten behoeve van de hele Kerk geschonken charisma steeds nieuwe vruchten te laten afwerpen. Dat is het wijze 'bewaren' van het geschenk dat jullie is doorgegeven, een bewaren dat niet slechts conservatief is ten opzichte van het verleden, maar dat, verlevendigd door de Heilige Geest, de nieuwe scheuten van deze boom die jullie beweging is en die leeft in de goede grond van de kerkelijke gemeenschap, weet te herkennen en te verwelkomen.

In dit verband zullen jullie je afvragen: hoe kunnen wij antwoorden op de eisen van verandering in de huidige tijd met behoud van het charisma? Allereerst is het belangrijk te bedenken dat het niet het charisma is dat moet veranderen: het moet steeds opnieuw worden verwelkomd en vruchtbaar worden gemaakt in het nu. De charisma's groeien zoals de dogmatische en morele waarheden: ze groeien in volheid. Het zijn de manieren om het te beleven die een obstakel kunnen vormen of zelfs een verraad aan het doel waarvoor het charisma door de heilige Geest is opgewekt. Het herkennen en waar nodig corrigeren van verkeerde wegen is alleen mogelijk met een houding van nederigheid en onder de wijze leiding van de Kerk. Deze houding van nederigheid zou ik willen samenvatten met twee werkwoorden: *her-inneren*, dat wil zeggen terugbrengen naar je innerlijk, naar je hart, terugdenken aan de ontmoeting met het Mysterie dat ons tot hier gebracht heeft; en *voortbrengen*, met vertrouwen vooruitkijkend, luisterend naar de verzuchtingen die de Geest vandaag opnieuw tot uitdrukking brengt. 'De nederige man, de nederige vrouw gaat ook de toekomst ter harte, niet alleen het verleden, omdat hij of zij vooruit weet te kijken, naar de kiemen weet te kijken, met een geheugen vol dankbaarheid. De nederige mens brengt voort, de nederige mens nodigt uit en duwt naar het onbekende. De hoogmoedige daarentegen herhaalt, verstart [...], gaat achteruit en sluit zich op in zijn herhaling, voelt zich veilig in wat hij kent en vreest, vreest altijd het nieuwe omdat hij het niet kan controleren, er zich door gedestabiliseerd voelt... waarom? Omdat hij zijn geheugen kwijt is' (*Toespraak tot het College van Kardinalen en de Romeinse Curie*, 23 december 2021). Kijk naar de gedachtenis van de stichter.

Ik moedig jullie aan om passende wegen en talen te vinden om het charisma nieuwe mensen en nieuwe omgevingen te laten bereiken, zodat het kan spreken tot de wereld van vandaag

Franciscus

Dierbaren, koester het kostbare geschenk van jullie charisma en de Fraterniteit die erover waakt, want het kan nog vele levens laten 'opbloeien', zoals Hassina en Rose ons hebben getuigd. Het potentieel van jullie charisma moet nog grotendeels ontdekt worden, er is nog veel aan te ontdekken; daarom nodig ik jullie uit je niet in jezelf terug te trekken, niet bang te zijn – angst is altijd een slechte raadgever – en niet te vervallen in geestelijke moeheid, die leidt tot geestelijke luiheid. Ik moedig jullie aan om passende wegen en talen te vinden om het charisma dat don Giussani jullie heeft toevertrouwd, nieuwe mensen en nieuwe omgevingen te laten bereiken, zodat het kan spreken tot de wereld van vandaag, die nu anders is dan aan het begin van jullie beweging. Er zijn zoveel mannen en vrouwen die nog niet die ontmoeting met de Heer gehad hebben die jullie leven veranderd en mooi gemaakt heeft!

2

Tweede aspect: don Giussani als *opvoeder*. Vanaf zijn eerste jaren als priester voelde don Giussani tegenover de verwarring en de religieuze onwetendheid van veel jongeren de dringende noodzaak hun de ontmoeting met de persoon van Jezus mee te delen die hij zelf had ervaren. Don Luigi had een uniek vermogen om in het hart van jonge mensen de oprechte zoektocht naar de zin van het leven op gang te brengen, hun verlangen naar de waarheid op te wekken. Als een echte apostel was hij, toen hij zag dat deze dorst in de jongeren was opgevlamd, niet bang hun het christelijk geloof voor te stellen. Maar zonder ooit iets op te leggen.

Zijn aanpak heeft veel vrije persoonlijkheden voortgebracht, die zich met overtuiging en passie aan het christendom gehecht hebben; niet uit gewoonte, niet uit conformisme, maar persoonlijk en creatief. Don Giussani had een grote gevoeligheid en respect voor het karakter van eenieder, voor zijn geschiedenis, zijn temperament, zijn gaven. Hij wilde geen personen allemaal hetzelfde waren en hij wilde evenmin dat iedereen hem imiteerde, hij wilde dat elkeen origineel zou zijn, zoals God hem gemaakt heeft. En inderdaad werden deze jonge mensen, naarmate zij opgroeiden, ieder volgens zijn eigen aanleg, betekenisvolle aanwezigheden op verschillende terreinen, hetzij in de journalistiek, op scholen, in de economie, in liefdadigheidswerk en maatschappijopbouw.

Dit, vrienden, is een grote geestelijke erfenis die don Giussani jullie heeft nagelaten. Ik roep jullie op om in jezelf zijn pedagogische passie, zijn liefde voor de jongeren, zijn liefde voor de vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid van iedere mens tegenover zijn eigen bestemming, zijn respect voor de onherhaalbare uniciteit van iedere man en vrouw, te voeden.

3

En ten derde: *Giussani als zoon van de Kerk*. Don Giussani was een priester die veel van de Kerk hield. Zelfs in tijden van verwarring en verzet tegen de instituties bleef hij zelf altijd helemaal trouw aan de Kerk, waarvoor hij een grote genegenheid – liefde! – koesterde, haast een tederheid, en tegelijkertijd een grote eerbied, omdat hij geloofde dat zij de voortzetting van Christus in de geschiedenis is. Hij zei: 'Jij bent dit gezelschap tegengekomen: dit is de manier waarop het mysterie van Jezus [...] aan je deur geklopt heeft' (L. Giussani, *Dal temperamento un metodo [Vanuit het temperament, een methode]*, Bur: Milaan 2002, p. 7). Hij gebruikte deze mooie uitdrukking: het 'gezelschap'. De groepen van de beweging waren voor hem een 'gezelschap' van personen die Christus ontmoet hadden. En uiteindelijk is de Kerk zelf het 'gezelschap' van de gedoopten dat alles samenhoudt, waaruit alles leven put en dat ons op de goede weg houdt.

’ Vergeet nooit dat eerste Galilea van de roepstem, dat eerste Galilea van de ontmoeting. Keer daar altijd naar terug, naar dat eerste Galilea dat ieder van ons ervaren heeft

Franciscus

Don Giussani leerde om respect en kinderlijke liefde voor de Kerk te hebben en wist altijd met grote evenwichtigheid charisma en autoriteit, die elkaar aanvullen en beide noodzakelijk zijn, samen te houden. Jullie zingen tijdens je bijeenkomsten vaak het lied *La strada* [De weg]. Juist de metafoor van de weg gebruikend, zei Giussani dat de autoriteit de juistheid van de weg verzekert en dat het charisma de weg mooi maakt (vgl. *Un avvenimento nella vita dell'uomo* [Een gebeurtenis in het leven van de mens], Bur: Milaan 2020, p. 249). Zonder autoriteit loop je het risico van de weg te raken, de verkeerde kant op te gaan. Maar zonder charisma loopt de weg het risico saai te worden, niet langer aantrekkelijk voor de mensen van dat specifieke historische moment.

Ook onder jullie zijn er enkelen belast met een taak van autoriteit en bestuur, om alle anderen te dienen en de juiste weg te wijzen. Concreet gaat het erom de beweging te leiden en te vertegenwoordigen, haar ontwikkeling te bevorderen, specifieke apostolische projecten uit te voeren, de trouw aan het charisma te waarborgen, de leden van de beweging te behoeden, hun christelijke weg en menselijke en geestelijke vorming te bevorderen. Maar naast de dienst van de autoriteit is het essentieel dat het charisma in alle leden van de Fraterniteit levend blijft, zodat het christelijk leven altijd de fascinatie van de eerste ontmoeting behoudt. Vergeet nooit dat eerste Galilea van de roepstem, dat eerste Galilea van de ontmoeting. Keer daar altijd naar terug, naar dat eerste Galilea dat ieder van ons ervaren heeft. Dat zal ons de kracht geven om altijd in gehoorzaamheid in de Kerk te wandelen. Dat is wat ‘de weg mooi maakt’. Zo dragen de kerkelijke be-

wegingen met hun charisma's eraan bij om het aantrekkelijke en nieuwe karakter van het christendom te laten zien; en is het aan het autoriteit van de Kerk om met wijsheid en voorzichtigheid aan te geven langs welke weg de bewegingen moeten gaan, om trouw te blijven aan zichzelf en aan de missie die God hun heeft toevertrouwd. Met woorden van don Giussani kunnen we stellen dat 'deze voortdurende uitwisseling tussen instituut en charisma een onvervreemdbaar vereiste is van de Menswording. In geen geval kan deze relatie tussen genade en vrijheid worden opgevat in termen van een dialectisch alternatief, alsof het instituut niet het charisma zou zijn en het charisma het instituut niet nodig zou hebben'. Een charisma moet geïnstitutionaliseerd worden.

En een instituut moet de charismatische dimensie behouden. 'Zij zijn uiteindelijk de *ene* werkelijkheid van de Kerk. Zou men zich soms het menselijke organisme kunnen indenken zonder skelet dat het ondersteunt? Zo is het ook ondenkbaar dat de Kerk zou leven zonder instituut' ('I movimenti nella missione della Chiesa [De bewegingen in de missie van de Kerk]', bijlage bij *Litterae Communionis-CL*, n. 11/1985).

Julie weten dat de ontdekking van een charisma altijd verloopt via een ontmoeting met concrete personen. Deze personen zijn getuigen die ons bij een grotere werkelijkheid laten komen, namelijk de christelijke gemeenschap, de Kerk. Het is in de Kerk dat de ontmoeting met Christus levend blijft. Het is in de Kerk dat alle charisma's bewaard, gevoed en verdiept worden. Denken we aan de episode, in de Handelingen van de Apostelen, van Filippus en de eunuch, een hoge functionaris van de koningin van Ethiopië. Filippus was van beslissend belang voor zijn bekering, hij was voor die man op zoek naar waarheid de bemiddelaar van de ontmoeting met Christus. Hoe eindigt deze episode? Filippus doopt de eunuch en dan zegt de tekst: 'Toen zij in het water gekomen waren, rukte de Geest des Heren Filippus weg; de eunuch zag hem niet meer' (Hnd 8,39). Hij 'zag hem niet meer'! Nadat hij hem bij Christus gebracht heeft, verdwijnt Filippus uit het leven van de eunuch!

Maar de vreugde van de ontmoeting met Christus blijft – die vreugde van de ontmoeting blijft altijd! Inderdaad voegt het verhaal eraan toe: hij 'zette vol blij-

schap zijn reis voort'. Allemaal zijn wij hiertoe geroepen: om voor de anderen bemiddelaars te zijn van de ontmoeting met Christus, en hen vervolgens hun eigen weg te laten gaan, zonder hen aan ons te binden.

En tot slot wil ik jullie een concrete hulp vragen voor vandaag, voor deze tijd. Ik nodig jullie uit mij te vergezellen in de profetie voor vrede (Christus, Heer van de vrede! De steeds gewelddadigere en oorlogszuchtigere wereld jaagt mij werkelijk schrik aan, ik meen het: ze jaagt me schrik aan); in de profetie die wijst op Gods aanwezigheid in de armen, in hen die verlaten en kwetsbaar zijn, veroordeeld of aan de kant gezet in de structuur van de maatschappij; in de profetie die Gods aanwezigheid verkondigt in elke natie en cultuur, die ingaat op de aspiraties naar liefde en waarheid, rechtvaardigheid en geluk die tot het menselijk hart behoren en die kloppen in het leven van de volkeren. Laat deze heilige profetische en missionaire rusteloosheid in jullie harten branden. Sta niet stil.

Geliefden, hou altijd van de Kerk. Bemin en bewaar de eenheid van jullie 'gezelschap'. Laat jullie Fraterniteit niet gewond raken door verdeeldheden en tegenstellingen, die de boze in de kaart spelen; want dat is zijn vak: verdeeldheid zaaien, altijd. Ook moeilijke momenten kunnen momenten van genade zijn, zelfs momenten van wedergeboorte. Gemeenschap en Bevrijding is juist geboren in een crisistijd als die van 1968. En later was don Giussani niet bang voor de momenten van overgang en groei van de Fraterniteit, maar ging hij ze aan met evangelische moed, vertrouwend op Christus en in gemeenschap met de Moederkerk.

Laten we vandaag samen de Heer danken voor de gave van don Giussani. Laten we de Heilige Geest en de voorspraak van de Maagd Maria invoeren, opdat jullie allen, verenigd en vreugdevol, met vrijheid, creativiteit en moed mogen voortgaan op de weg die hij jullie gewezen heeft. Van harte zegen ik jullie. En ik vraag jullie om alseblieft voor mij te bidden. Bedankt.

(Vertaling door Gemeenschap en Bevrijding)

Franciscus

Ik wil jullie een concrete
hulp vragen voor vandaag,
voor deze tijd.
Ik nodig jullie
uit mij te vergezellen
in de profetie voor vrede
(Christus, Heer van de vrede!)

Franciscus

Afbeeldingen:
Roberto Masi/Fraternità di CL
Giovanni Di Natolo - Vatican Media/CPP
Danilo Giovannangeli/Fraternità di CL

© 2022 Dicastero per la
Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana
voor de tekst van paus Franciscus
© 2022 Fraternità di Comunione e Liberazione
voor de tekst van Davide Prospero